

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»
(шифр та найменування спеціальності)

на тему: **«Податок на доходи фізичних осіб в Україні: фіскальна та соціальна роль»**

Виконавець:

студент ФФБС факультету

Дячук Ю. О.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викл.

(науковий ступінь, вчене звання)

Богатирьова С. М.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Податки є необхідною умовою функціонування економіки будь-якої держави. За допомогою податків встановлюються відносини між державною та підприємствами, державою та населенням, між окремими групами платників податків. У податковій системі України податок на доходи фізичних осіб є одним із основних податків, які формують доходи бюджету, втім в нього є значний регулюючий потенціал.

При реформуванні цього податку більшість заходів сконцентровано на формуванні доходів бюджету, в той час як соціальної ролі податку не приділяється належна увага. Проте, як і всі прямі податки, ПДФО має бути інструментом державного регулювання доходів фізичних осіб, а саме регулювати їх платоспроможність, споживання та заощадження, тобто виконувати соціально-регулюючу роль та сприяти виконанню принципу соціальної справедливості.

Дослідженню теоретичних засад оподаткування фізичних осіб та особливостей стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні приділено увагу в працях таких науковців, як: О. Василика, М. Дем'яненка, А. Крисоватого, І. Майбурова, І. Мельника, А. Соколовської, Л. Шаблістої, О. Швець, С. Юрія, Л. Юрчишеної та інших. Однак, дискусійними залишаються такі питання як встановлення оптимальної ставки податку на доходи фізичних осіб, запровадження дієвою системи податкових пільг для підтримки незахищених верств населення та інші питання.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є узагальнення теоретичних засад і вітчизняної практики справлення податку на доходи фізичних осіб та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення діючого механізму оподаткування доходів фізичних осіб в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

Для досягнення поставленої мети кваліфікаційної роботи необхідним є вирішення наступних завдань:

- з'ясувати сутність податків та їх місце в системі оподаткування;
- розкрити економічну сутність податку на доходи фізичних осіб;
- дослідити аналітичні підвалини нарахування та стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні;
- провести аналіз надходження податку на доходи фізичних осіб до Зведеного бюджету України;
- провести оцінку фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб в Україні;
- визначити вплив податку на доходи фізичних осіб на добробут громадян;
- дослідити зарубіжний досвід стягнення податку на доходи фізичних осіб та можливості його адаптації в Україні;
- розробити напрями удосконалення механізму справлення податку на доходи фізичних осіб в Україні.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес оподаткування фізичних осіб в Україні. Предмет кваліфікаційної роботи – економічні відносини, що виникають між державою та платниками податків з приводу нарахування, стягнення та сплати податку на доходи фізичних осіб.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань в кваліфікаційній роботі було використано наступні методи: метод порівняльного аналізу (при порівнянні діючої системи стягнення ПДФО в Україні та країнах ЄС); табличний та графічний методи (при аналізі надходжень ПДФО до бюджетів України); узагальнення (при дослідженні економічної сутності податків та теоретичних засад стягнення ПДФО); статистико-економічні методи (при оцінці фіскальної ефективності ПДФО та визначення його впливу на добробут громадян) та інші методи.

При написанні кваліфікаційної роботи інформаційною базою були законодавчо-нормативні акти України щодо оподаткування доходів фізичних осіб, офіційні звіти Державної служби статистики України та Державної казначейської служби України, а також праці вітчизняних та зарубіжних науковців теоретичного та практичного характеру щодо стягнення податку на доходи фізичних осіб, а також мережа Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки. Робота включає 23 таблиці та 8 рисунків. Список використаних джерел нараховує 39 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні засади нарахування та стягнення податку на доходи фізичних осіб*» розглянуто сутність податків, внутрішні властивості податку на доходи фізичних осіб та його роль, механізм його стягнення, а також обов'язкові елементи цього податку.

У другому розділі «*Оцінювання фіскальної та соціальної ролі податку на доходи фізичних осіб в Україні*» проведено моніторинг надходження податку на доходи фізичних осіб до Зведеного бюджету, здійснено оцінку його фіскальної ефективності та визначено вплив податку на доходи фізичних осіб на добробут громадян.

У третьому розділі «*Напрями вдосконалення механізму стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні*» досліджено зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та можливості його адаптації у вітчизняну практику; запропоновано шляхи удосконалення механізму стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні, а саме: запровадження неоподатковуваного мінімуму доходів фізичних осіб на рівні прожиткового мінімуму; введення прогресивної шкали ставок податку; розширення витрат, що відносяться до податкової знижки; встановлення мораторію на зміну податкового законодавства в сфері оподаткування доходів фізичних осіб.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота містить узагальнення теоретичних основ щодо становлення та розвитку оподаткування доходів фізичних осіб та рекомендації щодо його реформування в Україні.

В процесі дослідження було розглянуто теоретичні засади податків в цілому та ПДФО зокрема, визначено особливості його стягнення в Україні та проведено моніторинг надходжень цього податку до Зведеного бюджету України. Особливу увагу приділено аналізу фіскальної ефективності ПДФО та його впливу на добробут громадян. Узагальнений досвід розвинених країн поряд з виявленими недоліками діючої системи оподаткування фізичних осіб дозволили обґрунтувати напрями удосконалення механізму стягнення ПДФО в Україні.

Проведене дослідження дало змогу сформулювати висновки, основні з яких є:

1. Податки є обов'язковими платежами, що стягуються з платників податків. Податки є важливою складовою системи оподаткування, що виконують такі основні функції як: фіскальна та регулююча. До основних елементів податків відносять: платника; об'єкт оподаткування; базу оподаткування; ставку податку; порядок обчислення податку; податковий період; строк і порядок подання звіту та сплати податку. Податки можна класифікувати за різними ознаками, однак головні з них це за рівнем державних структур (загальнодержавні та місцеві податки і збори) та за формою оподаткування (прямі та непрямі податки і збори). Прямі та непрямі податки мають як свої переваги, так і недоліки. Тому, у будь-якій країні застосовуються як прямі, так і непрямі податки.

2. ПДФО є загальнодержавним прямим податком, який має такі внутрішні характеристики: фіскальна, економічна, політична та соціальна. Значимість цього податку пов'язана з тим фактом, що він торкається всіх верств населення, впливає на кінцевий дохід та структуру потреб населення та обкладає різні види доходів фізичних осіб. На обсяг ПДФО впливають такі фактори, як: економічні, соціально-культурні, демографічні та внутрішні.

3. ПДФО було запроваджено в 2004 році. За роки незалежності змінювалися його ставки. На сьогодні, діє основна ставка ПДФО 18 %, що не змінюється в залежності від розміру доходу фізичної особи. При оподаткуванні фізичних осіб застосовується такі види податкових пільг з ПДФО як податкова соціальна пільга та податкова знижка. Щодо податкової соціальної пільги існує граничний розмір доходу, до якого вона може застосовуватися, що значно обмежує коло платників, що можуть скористатися нею.

4. В результаті проведеного моніторингу надходжень ПДФО до Зведеного бюджету України було виявлено, що за період 2014-2018 роки надходження ПДФО мають тенденцію на збільшення. Це пов'язано із збільшенням мінімальної заробітної плати та доходів населення. ПДФО є другим після ПДВ бюджетноформуєчим податком Зведеного бюджету і в 2018 році склав 19,4% від всіх доходів Зведеного бюджету України. В структурі надходжень цього

податку переважають надходження від оподаткування доходів у вигляді заробітної плати (76,2% від всіх надходжень ПДФО до Зведеного бюджету).

5. Оцінка фіскальної ефективності ПДФО дала змогу виявити, що за весь аналізований період (2014-2018 роки) виконувався план з надходжень ПДФО до Зведеного бюджету України. Крім того, більше 60 % всього ПДФО в 2018 році надійшло саме до місцевих бюджетів. Важливо зазначити, за аналізований період суттєво збільшилося реальне навантаження фізичних осіб, про що свідчить збільшення ефективної ставки ПДФО на 7,2 в. п.

6. Дослідження впливу ПДФО на добробут громадян дозволило встановити неефективність податкової соціальної пільги через значне обмеження її застосування. Крім того, негативним фактором є оподаткування цим податком доходів, які не перевищують прожитковий мінімум. Тому, можна сказати, що ПДФО не сприяє вирівнюванню доходів фізичних осіб, підвищенню добробуту громадян та дотриманню принципу соціальної справедливості.

7. Дослідження досвіду стягнення ПДФО в зарубіжних країнах дало змогу виявити певні характерні риси оподаткування доходів фізичних осіб: прогресивність оподаткування доходів; встановлення неоподатковуваного мінімуму доходів громадян; врахування складу сім'ї при оподаткуванні; можливість місцевих органів влади змінювати ставки податку на доходи; застосування непрямих методів оцінки доходів та інше.

8. Враховуючи виявлені недоліки оподаткування доходів фізичних осіб в Україні та дослідженого досвіду було запропоновано напрями удосконалення механізму стягнення ПДФО в Україні, в саме: встановлення неоподатковуваного мінімуму доходів фізичних осіб на рівні прожиткового мінімуму для працездатної особи (1921 грн. в 2019 році); запровадження прогресивної шкали ставок ПДФО від 5 % до 25 % в залежності від рівня доходу фізичної особи; запровадження непрямих методів оцінки доходів фізичних осіб та підвищення податкової культури платників податків. Такі зміни сприятимуть вирівнюванню доходів фізичних осіб та підтримці незахищених верств населення.

АНОТАЦІЯ

Дячук Ю. О. «Податок на доходи фізичних осіб в Україні: фіскальна та соціальна роль».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти податків та особливості податку на доходи фізичних осіб. Досліджено аналітичні підвалини нарахування та стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні.

Проаналізовано надходження податку на доходи фізичних осіб до Зведеного бюджету України, проведено оцінку фіскальної ефективності цього податку та досліджено його вплив на добробут громадян.

Запропоновано запровадження прогресивної шкали ставок по податку на доходи фізичних осіб з встановленням неоподаткованого мінімуму доходів громадян на рівні прожиткового мінімуму, а також підвищення податкової культури платників податків.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, податкові надходження, фіскальна ефективність, добробут громадян.

ANNOTATION

Diachuk Y. «Individual Income Tax in Ukraine: fiscal and social role»

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree
in the specialty 6.030508 «finance and credit»

Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The work deals with the theoretical aspects of taxes and features of the tax on personal income. Analyzed the analytical basis of the accrual and collection of tax on personal income in Ukraine.

Analyzed income tax on personal income in the consolidated budget of Ukraine, assessed the fiscal effectiveness of this tax and investigated its impact on the welfare of citizens.

The introduction of a progressive scale of tax rates on personal income with the establishment of a non-taxable minimum income of citizens at the level of the subsistence minimum, as well as an increase in the tax culture of taxpayers.

Keywords: personal income tax, tax revenues, fiscal efficiency, citizens' welfare.